

עיתון התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 130

תרומה תש"ע

הלשון ויקחו צריכה ביאור. שהרי היה צריך לכאורה לומר "ויתנו".

מסופר על האדמו"ר מספינקא, החקל יצחק. שהגיע פעם לאיזה מקום בו היתה קבוצה מחסידיו, וישב לקבל את הקהל, את בקשותיהם. כמובן שכפי הנהוג, השאירו החסידים יחד עם הבקשות גם פדיונות. אחרי כמה שעות נעמדו להתפלל מנחה, ואחר כך סעודה שבסופה התכבד האדמו"ר לזמן ולברך ברכת המזון. תוך כדי הברכה שומע אחד החסידים את האדמו"ר מתחנן "ונא אל תצריכנו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלואתם" חשב לעצמו החסיד, אחרי שקבל כל כך הרבה כסף במשך כמה שעות, עכשיו הוא מבקש לא לידי מתנת בשר ודם? ... ענה לו האדמו"ר: כאשר בא אלי חסיד, מתנה בפני את צרותיו, ומבקש שאתפלל אל ה' שיושיע אותו. בעד זה הוא גם משאיר שכר טרחה, פדיון. ואני מתפלל אל ה'. לפעמים ה' עונה לי מיד ואז היה כאן פשוט מסחר, החסיד שילם ואני נתתי את ה"שרות". לפעמים הקב"ה עונה רק לאחר זמן. יוצא, שעד שבאה הישועה לאותו חסיד, היה הכסף אצלי בתור הלואה. ולפעמים הקב"ה מחליט לא להושיע את אותו אדם, ואז הכסף אצלי בתור מתנה. ועל זה התפללתי אל ה'. "ונא אל תצריכנו לא לידי מתנת בשר ודם" דהיינו שלא יקרה מצב שבו ה' לא הושיע את אותו חסיד והכסף נשאר אצלי בתור מתנה. וגם בקשתי "ולא לידי הלואתם" שהכסף לא יהיה אצלי בתור הלואה אלא הקב"ה יענה מיד לבקשותיהם ולתחינותיהם של ישראל.

הענין הזה שהקב"ה עשה כך ששבת לוי לא יהיה להם נחלה בישראל ויצטרכו להתפרנס מתרומות של שאר השבטים, ענין זה אומר דרשני. הלא באותה מידה היה יכול הקב"ה לתת גם לשבת לוי את פרנסתם. אך הוא יתברך רצה שעם ישראל יצטרכו לתרום את כספם עבור שבת לוי, ובזה יהיה חלק לכל אחד בתורתם ובעבודתם הקדושה.

וזה מה שאומר המדרש "כי לקח טוב נתתי לכם" אם זה לקח הרי צריך להיות כתוב לקחתי. ולא נתתי. אלא שזה בדיוק הענין. הקב"ה אומר שנתתה לשבת לוי היא לא נתתה אלא מסחר, זה לקח שאני נתתי. אתה נותן כסף ובעד זה לוקח חלק בתורתם ובעבודתם של שבת לוי.

ומסופר על הגאון הקדוש ר' הלל מקולומיי, שהיה מגדולי תלמידיו של החתם סופר, ובהיותו בחור ישיבה התאכסן ואכל אצל אחד מבעלי הבתים בפרסבורג. יום אחד האריך החתם סופר בשיעורו, והבחור איחר לארוחת הצהרים. כשהגיע כעס בעל הבית והעיר לו על כך בצורה לא מכובדת. ענה לו רבי הלל: אני מודה לך מאד על כל מה שעשית בשבילי עד היום, אך מהיום לא אבוא יותר לביתך. בעל

"ויקחו לי תרומה" (כה ב)

בתנא דבי אליהו פרק י"ז: כיון שאמרו ישראל נעשה ונשמע מיד אמר הקב"ה "ויקחו לי תרומה"

מפרש ר' יהודה אסאד בספרו "דברי מהרי"א" עפ"י מה שכתוב במדרש תנחומא שופטים י"ח, בזמן שיש שלום בישראל אפילו עובדים עבודה זרה, אין מידת הדין נוגעת בהם, שנאמר "חבור עצבים אפרים הנח לוי" (הושע ד) ואם אין שלום ביניהם מידת הדין נוגעת בהם שנאמר: (שם ו) "חלק ליבם עתה יאשמו".

והנה במעמד הר סיני אמרו אבותינו "נעשה ונשמע". עצם הביטוי - נעשה בלשון רבים - מוקשה לכאורה. כי כל אדם יכול להגיד אעשה, אך לא יוכל לענות בשם חברו נעשה, אלא אם כן הם כל כך מאוחדים, עד שאחד יודע ומרגיש מה בלבו של חברו, ואומר גם בשמו "נעשה".

כשעשו אבותינו את העגל, הרי החטא נוגע בענין של עבודה זרה, וכדי לתקן חטא זה ציוה הקב"ה לעשות משכן, אך המשכן יכול להיות כפרה רק בתנאי שהם מאוחדים, כי אז "חבור עצבים אפרים הנח להם". ואם כן, זו כוונת המדרש. בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע - מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה.

"ויקחו לי תרומה" (כה ב)

בספר "ליקוטי צבי הכהן" מביא בשם ה"ייטב לב" שכוונת המדרש היא כי הקב"ה רצה לנסות את ישראל אם הם מוכנים לקיים את התורה גם כשזה עולה להם כסף. כי כשאמרו נעשה ונשמע אולי כוונתם שיקימו מצוות שלא עולות כסף, ואין בהם מסירות נפש, כגון: ילמדו משניות, יתפללו ויאמרו תהילים, אבל כשיבקשו מהם כסף מי יודע אם יקיימו. לכן כשאמרו ישראל נעשה ונשמע, מיד אמר להם "ויקחו לי תרומה". נראה אם יתנו זהב או כסף או נחושת. וישראל קדושים עמדו בנסיון והביאו מיד "די והותר".

בענין זה מספרים, שגביר אחד עמד ובדק את כיסי בגדיו לפסח. והנה נכנס עני וביקש נדבה ועזרה לחג. אמר לו העשיר, עכשיו איני יכול לתת כי אני עוסק במצוה ופטור מן המצוה. אמר לו העני, זה שאתה בודק את הכיסים אין בזה מצוה, כי אין חיוב לבדוק את הכיסים. שאל אותו הגביר, והרי ודאי ובודאי שיש חיוב, ענה לו: כתוב שצריכים לבדוק את החמץ רק עד היכן שידו מגעת, ונראה לי שאין ידך מגעת עד הכיס, אתה יהודי רק עד הכיס...

"ויקחו לי תרומה" (כה ב)

ובמדרש: הה"ד "כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעזובו"

היה חקוק השם, כי רק קדושת אותו חרס קטן היא זו שעצרה את התהום ועליו נסמך כל העולם. כדי להבליט זאת לקח והסיר את החרס משם, ותיכף באותו רגע נוצרה סכנה גדולה שאיימה על כל העולם, סכנת אבדון ממש, עד שדוד המלך כינס את הסנהדרין ועשה פירסום גדול, כמו שמבואר בגמרא, וכל זה להראות שרק אם כותבים שוב את השם הקדוש על החרס ומחזירין אותו למקומו, רק אז תחלוף הסכנה, כדי שידעו כולם שרק על קדושה זו עומד העולם ובלי זה אין לעולם קיום.

”ועשית בדי עצי שטים” (כה יג)

בספר ”שער בת רבים” מביא בשם מדרש תלפיות שיש בפסוק זה רמז לכך שעושים משלים כדי שאנשים יוכלו להבין את התורה הקדושה. אמרו חז”ל (עירובין כא עמ”ב) בא שלמה ועשה אזנים לתורה. כי כמה פעמים קורה ששואלים את השומעים - מה שמעתם מפי הדורש, והם יענו ”לא הקשבנו”. אבל אם הדורש יפתח במשל פיו, אז יקשיבו כולם. ובזה עושה אזנים לתורה שישמעו העם את דבריו. והמשל עצמו הרי אינו סיפור שקרה, אלא הוא סיפור בדים ולכן אומרת התורה ”ועשית בדי עצי שטים והבאת את הבדים בטבעות” דהיינו את אותם משלים שהם סיפורי בדים, תביא בטבעות, דהיינו הסבר התורה, ”לשאת את הארון בהם”, שעל ידם יבינו את התורה. ואף על פי שהמשלים עצמם אין בהם שום קדושה, והם דומים לעץ, מכל מקום ”וצפית אותם זהב” - לכבדם ולחושבם כזהב. ומכיון שבהם יובנו דברי תורה, לכן ”בטבעות אהרן” - דהיינו התורה, ”יהיו הבדים” דהיינו המשלים, ”לא יסורו ממנו” כי גם הם קודש.

”ועשית שנים כרובים” (כה יח)

רש”י: ”כרובים דמות פרוצוף תינוק להם”.

בספר ”רבי מאיר אומר” מובא: שנינו במכילתא בסוף פרשת משפטים: כל כלי השרת במשכן ובמקדש מותר היה לעשותם מכל מיני מתכות, בזמן שלא היה זהב. אולם הכרובים שעל הארון היו צריכים תמיד להעשות רק מזהב טהור, ואסור לעשותם מכל מתכת אחרת. נשאלת השאלה: מה טעם נשתנו הכרובים בענין זה מכל שאר חלקי המשכן?

אלא, המשכיך רבי מאיר בהרמת קול, הכרובים מסמלים את התינוקות הרכים, כדברי רש”י. משום כך היה מקומם על ארון הלוחות, כדי ללמדנו שמוטלת עלינו חובה קדושה לחנך את הילדים שלנו לתורה ולחיי תורה. וכאשר מדובר בתפקיד קדוש זה, חינוך הדור הצעיר, אי אפשר לצאת ידי חובה בקטנות, בפרוטות של כסף או של נחושת, אלא כאן מוטלת החובה לתת זהב דווקא!

הבית ביקש סליחה ושאל על מה חורי האף הגדול הזה. ענה לו רבי הלל: אני הבנתי עד היום שאתה רוצה חלק בתורה ויש כאן ענין של מסחר. אתה נותן אוכל ומיטה, ואני נותן תורה. אך אם זה מסחר, אין מקום להערה כל כך לא מכובדת. ולכן כששמעתי את הערתך הבנתי שאתה רואה את הדברים בצורה שונה לחלוטין, לפי דעתך אתה נותן ואני מקבל. ואם כך אינני רוצה להיות נתמך, ולא אבוא אליך יותר.

”ויקחו לי תרומה” לא ויתנו, מפני שכשאדם נותן תרומה למשכן או לשבט לוי, הרי יש בזה לקיחה ולא נתינה.

”ויקחו לי תרומה” (כה ב)

פירש רש”י לי - לשמי.

בספר ”ילקוט הגרשוני” מפרש עפ”י מה שכתב בספר ”אהבת ציון” (לבעל הנודע ביהודה) דרוש י’, שכל מצוות ה’ אם אינו עושה לשם שמים, אין בזה כלום. אבל בנתינת הצדקה אפילו אם אינו עושה לשם שמים יש בזה תועלת שהרי סוף כל סוף העני נהנה ואין הבדל ואין חילוק מבחינת העני אם מקבל את אותה צדקה לשמה או לא. ולכן הנותן סלע לצדקה על מנת שיחיה בני, הרי זה צדיק גמור.

וכל זה כמובן שייך לומר לגבי תרומה שנותנים לעני, שהוא הנזקק ולכן לא אכפת לו מה הסיבה שהנותן נתן. אבל אצל הקב”ה הרי כמובן לא שייך לומר שהוא נזקק ולכן תרומה שנותנים למקדש, למשכן, בודאי צריכה להיות דוקא לשם שמים. ”ויקחו לי - לשמי”.

”ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם” (כה ח)

בספר ”והאיש משה” כותב בשם הגאון ר’ משה סולוביצ’יק זצ”ל: איתא בגמ’ (מכות דף י”א ע”א) שבשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא בעא למישטפא לעלמא וכו’. ועיין ברש”י שמביא מהירושלמי, שדהמע”ה שם חרס שהגביה קולו ואמר לו אל תטלני מכאן שאני כבוש על התהום מיום מתן תורה וכו’ ולא שמע דוד לדבריו ונטלו.

ולכאורה יש להבין, איך ולמה לקח דוד המלך החרס שהגביה קולו שלא ליטלו משם, מפני שעליו נסמך כל התהום? והגם שדוד המלך ראה שיש כאן מעשה נסים ובכל זאת לקחו משם, והביא את כל העולם לידי סכנה איומה!?

אלא פשר הענין כמו שיבואר, מפני שזמנו ומצבו של כלל ישראל בתקופה זו היו מיוחדים עד מאד. עם ישראל כבר התעלה והגיע לתכליתו, כבשו את א”י, שמו עליהם מלך, וכבר עומדים לבנות את בית המקדש, אשר דוד המלך ע”ה יסד את יסודותיו וזכה השיתין. ידע דוד המלך ורצה ללמד לכל ישראל, שבלי קדושה אין לעולם שום קיום, כל העולם עומד רק על קדושה, וגם לבית המקדש אין קיום אך ורק בקדושה. דהמע”ה רצה להראות בזה שלקח החרס, שעליו

